

ध्यास 'ई-बुक'चा !

विनायक लिमये (author@esakal.com)

Sunday, August 28, 2011 AT 12:00 AM (IST)

Tags: saptrang, vinayak limaye

तुमच्याजवळ एखादी व्यक्ती आली आणि तिने सांगितले की "या माझ्या बॅगेतून तुझ्यासाठी मी दहा हजार पुस्तके आणली आहेत; तू कधीही ती वाचू शकतोस आणि अगदी तुझ्या नेहमीच्या पुस्तकांप्रमाणे' क्षणभर तुमचा विश्वास बसणार नाही. दहा वर्षांपूर्वी कोणी असे म्हटले असते तर त्याला तुम्ही थेट वेड्यातच काढले असते. आता संगणकाच्या प्रसारामुळे तुम्ही साशंकतेने का होईना ऐकून तरी घ्याल. काय आहे हे गौडबंगाल. काही गौडबंगाल नाही. ही आहे साधीसुधी "ई-बुक' प्रकाशनाची संकल्पना.

www.bookganga.com ही एक वेबसाईट आहे आणि त्याचबरोबर एक प्रकाशन संस्थादेखील आहे. हे दोन्ही एकाच वेळी कसं शक्य आहे? त्याचे उत्तर देताना या साईटचे आणि प्रकाशन संस्थेचे संचालक मंदार जोगळेकर यांनी सांगितले की आम्ही मराठीतील शेकडो प्रकाशकांची पुस्तके आमच्या वेबसाईटच्या माध्यमातून जगभर एक चळवळ म्हणून पोचवण्याचा प्रयत्न करत असतो. या पुस्तकांच्या प्रती वाचकांपर्यंत पोचवायला आमचा खर्च बराच असतो. मात्र आम्ही हे एक चळवळ म्हणून करत आहोत. पहिल्या मराठी विश्व साहित्य संमेलनानंतर खऱ्या अर्थाने आम्ही "ई बुक'ची संकल्पना स्वीकारली आणि प्रत्यक्षात आणण्यासाठी आम्ही आमची संगणकतज्ज्ञांची टीम या प्रकल्पाच्या मागे लागलो, असे सांगून मंदार म्हणतो, "'मराठीत ई बुक ही संकल्पना पूर्णपणे नवीन आहे. इतकी नवीन, की लेखकांनाही त्याबद्दल फारशी कल्पना नाही. एखाद्या कादंबरीवर नाटक किंवा मालिका अथवा चित्रपट होतो, ते जसे पुस्तकापेक्षा वेगळे असते, तसे "ई- बुक' हे वाचनाचे वेगळे माध्यम आहे. याचा प्रिंट झालेल्या पुस्तकाच्या कॉपीराईटशी काहीही संबंध नाही." एखाद्या लेखकाचे पुस्तक प्रिंट माध्यमात आले असले तरी त्या पुस्तकाची ई बुक आवृत्ती हा वेगळा प्रकार आहे, असे मंदार सांगतो. कोणत्याही पुस्तकांची ई-बुक एडिशन ही संगणकीय माध्यमातील आवृत्ती असते. त्याचा प्रिंट माध्यमातील कॉपीराईटशी काहीही संबंध नाही. हे माध्यम वेगळे असल्याचे प्रत्येकाने लक्षात घेतले पाहिजे. या माध्यमाची भविष्यकाळात मोठी गरज असेल. आज "आयपॅड' आणि "ई- बुक रीडर'च्या माध्यमातून ही पुस्तके वाचली जातात. आज जरी आयपॅड आणि ई-बुक रीडरची किंमत जास्त असली तरी याच्या किमती काही वर्षांत उतरतील. मोबाईलच्या किमती जशा वेगाने उतरल्या, तशा या डिव्हाईसच्या किमतीही वेगाने उतरलेल्या दिसतील. त्या वेळी ई-बुकची लोकप्रियता वाढलेली असेल, असे मंदार सांगतो.

ई-बुक म्हणजे पुस्तकाच्या पानांची 'पीडीएफ' केली आणि ती पाने पाठवली म्हणजे काम झाले, असे नाही. ई-बुक म्हणजे एखाद्या पुस्तकाची डिजिटल प्रत होय. जशी आपण एखादी 'सीडी' विकत घेतो, तसे 'ई-बुक' म्हणजे आपण पुस्तकाची डिजिटल कॉपीच विकत घेत असतो. आपल्या कार्डरीडरमध्ये किंवा आयपॅडवर आपण अशी हजारो पुस्तके साठवू शकतो. या ई-बुक ची पायरसी होऊ शकत नाही, अशी ठाम ग्वाही देतानाच मंदार म्हणाला "'पुस्तकाच्या कर्त्याला यामध्ये अधिक रॉयल्टी मिळते. ई-बुक ही चळवळ म्हणून आम्ही ती चालवतो. तसेच सर्जनशील कलावंताला म्हणजेच लेखकाला त्याच्या कलाकृतीतून चांगला फायदा मिळाला पाहिजे या हेतूने आम्ही 60 टक्के रॉयल्टी देत असतो. प्रत्येक लेखकाशी आम्ही पाचशे रुपये ही नाममात्र फी घेऊन करार करतो. त्यानंतर पुस्तकाच्या 'ई-बुक' एडिशनचे काम सुरू होते. प्रत्येक पुस्तकाचे स्वरूप आणि त्या लेखकाचे स्थान व पुस्तकाची मागणी यावर लेखकांशी चर्चा करून या 'ई- बुक'ची किंमत ठरवली जाते, असे मंदारने सांगितले. "आतापर्यंत आम्ही विश्वास पाटील आणि भालचंद्र नेमाडे व व.पु. काळे यांची सर्व पुस्तके 'ई-बुक' एडिशनच्या स्वरूपात उपलब्ध करून दिली आहेत. सुरवातीला आम्ही ' भगवद्गीता ' ई-बुकच्या स्वरूपात उपलब्ध करून दिली. आता आणखी काही लेखकांच्या पुस्तकाचे काम सुरू आहे. ज्येष्ठ अर्थतज्ज्ञ नरेंद्र जाधव यांचे 'आमचा बाप आणि आम्ही ' हे पुस्तकही आम्ही ई-बुकच्या माध्यमातून जगभर उपलब्ध करून दिले.'

एक अखखे वाचनालय एका छोट्या ब्रीफकेसमध्ये मावणार्या या ई-बुक पुस्तकांमुळे साहित्य क्षेत्रात नवे वादळ निर्माण होणार, यात शंका नाही. आज ई -बुकचे सॉफ्टवेअर देऊन तसेच प्रत्येक पुस्तकाला युजर कोड देऊन या पुस्तकाच्या विक्रीबाबत पारदर्शक व्यवहार अमलात आणणार्या मंदारचे पुढचे स्वप्न "डिजिटल लायब्ररी'चे आहे. त्याची पद्धत आणि त्याचे व्यवहाराचे गणित वेगळे असेल, यात शंका नाही. आज मंदार मराठीबरोबरच अन्य प्रादेशिक भाषांतील पुस्तकाच्या ई-बुक एडिशन काढण्याच्या कामात चांगलाच व्यस्त आहे. आता अनेक जण आधी प्रिंट माध्यमातील पुस्तक काढण्याऐवजी थेट ई-बुकची एडिशन काढण्याचा प्रयोग करू लागले आहेत. काहींनी असा प्रयोग अमलात आणला असून, त्याला वाचकांचा प्रतिसादही चांगला मिळाल्याचे त्याने सांगितले. मंदारच्या प्रयोगाला मिळालेली दादच महत्त्वाची आहे. आजपर्यंत 'बुकगंगा' डॉट कॉमने एक हजारापेक्षा जास्त पुस्तकाच्या एडिशन प्रसिद्ध केल्या आहेत. ई-बुकच्या वेगळ्या विश्वात बुकगंगा खर्च्या अर्थाने गंगेचे रूप घेण्यासाठी प्रयत्न करत आहे. या 'भगीरथाला' ही गंगा प्रवाही करण्याचे सामर्थ्य लेखकांच्या सहकार्याने लाभेल, यात शंका नाही आणि मग या गंगेचे रूप अधिक प्रवाही असेल. "बुकगंगा'च्या अधिक माहितीसाठी - 9881124341 या दूरध्वनीवर किंवा bookganga@myvishwa.com या ईमेलवर संपर्क करू शकता.